

**CONSILIUL SUPERIOR AL
MAGISTRATURII**

**SUPERIOR COUNCIL OF
MAGISTRACY**

**Judecătoria Orhei
sediul Rezina**

**Orhei Court
Rezina headquarters**

MD5400, or.Rezina str.Voluntarilor 3
Tel: 0 254 2-56 -16, 0 2542-56-10
www.jrz.justice.md; e-mail:jrz@justice.md

MD5400 city of Rezina, Voluntarilor 3 str.
Tel: 0 254 2-56-16 , 0 254 2-56-10
www.jrz.justice.md; e-mail:jrz@justice.md

19.10.2023 nr. 873

**Curții Constituționale a RM
mun. Chișinău, str. A. Lăpușneanu 28**

Vă transmitem alăturat pentru examinare, sesizarea părților în proces Russu denis și Aliona Dragomir (dosar nr. 21ji-126/2023), privind controlul constituționalității alin.(7) art. 244 al Codului de Executare.

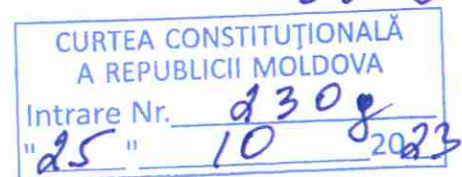
Anexă: sesizarea privind excepția de neconstituționalitate pe 13 file;
încheierea instanței pe 2 file.

Cu înalte considerații,

Judecător

Ivan Parii

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ A REPUBLICII MOLDOVA

str. Alexandru Lăpușneanu nr. 28

mun. Chișinău, MD-2004, RM

Sesizare privind excepția de neconstituționalitate

Prezentată în conformitate cu prevederile art. 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție
(ridicată în cadrul dosarului nr. 21 ji-126/2023, pendinte la Judecătoria Orhei, sediul Rezina)

Rezina 2023

Pagina 1 din 13

I. AUTORUL SESIZĂRII:

Petiționarul (petentul) în cadrul procesului penal nr. 21 ji-126/2023, aflat pe rol la Judecătoria Orhei, sediul Rezina, Russu Denis Vladimir, IDNP: _____ născut la _____ la moment actual deținut la Penitenciarul 17, MD-5400 or. Rezina, str. Nistreană, nr. 1.

Reprezentat de către avocat Aliona Dragomir,

II. OBIECTUL SESIZĂRII:

Obiectul prezentei sesizări constituie solicitarea exercitării controlului constituțional a unor prevederi din art. 244 alin. (7) Cod de Executare, nr. CE443/2004 din 24.12.2004 (Publicat : 05.11.2010 în MONITORUL OFICIAL Nr. 214-220 art. 704 data intrării în vigoare; modificat prin *LP187 din 14.07.22, MO238-244/29.07.22 art. 467; în vigoare 29.01.2023*).

Consider că prin normele materiale indicate supra, legiutorul nu a prevăzut modul și condițiile de excepție, când condamnatul poate se pretinde la aplicarea măsurii de stimulare în decursul unui an de la data executării ultimei sancțiuni disciplinare, adică până la stângerea sancțiunii disciplinare, dacă dă dovadă de stăruință în muncă sau este implicat în activități educative, culturale, de consiliere psihologică și asistență socială, de instruire școlară și formare profesională.

Astfel, se solicită verificarea corespunderii constituționalității dispozițiilor art. 244 alin. (7) din Cod de Executare al RM, în coraport cu prevederile art. 16, 20, 21, 23, 26, 53 și 54 din Constituția Republicii Moldova.

III. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI EXAMINATE DE CĂTRE INSTANȚA DE JUDECATĂ:

(Dosarul nr. 1-23056747-38-21ji-19042023-1)

Pe rolul Judecătoriei Orhei, sediul Rezina, se află spre examinare cauza nr. 21 ji-126/2023, plângerea înaintată în baza art. 473¹ din Codul de procedură penală împotriva răspunsului nr. 8/D-23/23 din 07.04.2023 a Penitenciarului nr. 17 – Rezina, acțiunea depusă de condamnatul Denis Russu către Administrația Națională a Penitenciarelor privind refuzul în aplicarea măsurii de stimulare „mențiune” în privința condamnatului, expusă în baza prevederilor art. 244 alin. (7) Cod de Executare al Republicii Moldova.

În motivarea plângerii a fost declarată că, la data de 29 martie 2023, în cancelaria ANP au fost înregistrate 2 (două) cereri cu nr. 4/2-D-729 și nr. 4/2-D-730, remise de la Administrația Națională a Penitenciarelor (mun. Chișinău, str. Titulescu, 35) în baza art. 74 Cod administrativ, în adresa Serviciului Secretariat al Penitenciarului nr. 17 – Rezina cu nr. D-23/23 din 29.03.2023. Ambele cererii au fost depuse în baza art. 243 alin. (1) lit. b) Cod de Executare, prin care a fost solicitată aplicarea condamnatului Russu Denis Vladimir, născut la 09.02.1982, deținut în Penitenciarul nr. 17 – Rezina, măsurii de stimulare – mențiune, din motiv că condamnatul este implicat în activități educative, culturale și de instruire școlară.

În urma examinării, administrația Penitenciarului nr. 17 – Rezina, prin răspuns nr. 8/D-23/23 din 07.04.2023 a comunicat: „că măsurile de stimulare se aplică condamnaților în strictă conformitate cu prevederile art. 243 și 244 Cod de Executare și Regulamentul privind modul și condițiile de aplicare a sancțiunilor disciplinare, a măsurilor de stimulare și de ținere a registrelor de evidență în cadrul procedurii disciplinare aprobat prin Ordinul ANP nr. 551 din 24.12.2020. Reieșind din cele expuse, cererile D-stră privind aplicarea măsurii de stimulare „mențiune” în privința condamnatului Russu Denis Vladimir a.n. 1982 **nu pot fi acceptate.**

În drept art. 244 al.(7) CERM prevede următoarele „Condamnatul sancționat disciplinar nu poate beneficia de o altă măsură de stimulare înaintea celei de ridicare a sancțiunii disciplinare”, **la moment condamnatul Russu Denis Vladimir a.n. 1982 dispune de o sancțiune disciplinară activă.**

Cu referire la Regulamentul sus menționat, Vă comunicăm că pct. 7 prevede următoarele: „Temei pentru aplicarea măsurii de stimulare poate servi demersul personalului penitenciar sau propunerile adresate de membrii societății civile (profesor, agent economic etc.), conducerii instituției penitenciare, cu indicarea detaliată a faptelor pentru care se propune aplicarea măsurii de stimulare.”

Așadar, considerăm că, prevederile art. 244 alin. (7) Codului de Executare, contrazic prevederile art. 16 și 54 din Constituția RM, deoarece această problemă ridică grave încălcări a drepturilor fundamentale ale condamnaților, deoarece fiecărei persoane deținute în sistemul penitenciar al Republicii Moldova, care are o conduită regulamentară, care participă și dă dovadă de stăruință în muncă sau este implicată în activități educative, culturale, de consiliere psihologică și asistență socială, de instruire școlară și formare profesională **îi pot fi aplicate măsuri de stimulare, în mod egal și fără nici o îngrădire și restricții neîntemeiate.**

Astfel, dacă urmărim logica aplicării acestei norme, prevăzute de art. 243 și 244 Cod de Executare, atunci când un deținut este supus răspunderii disciplinare la fiecare de 12 luni, el nu va putea primi niciodată nici o măsură de stimulare pe toată durata executării pedepsei, întrucât legiuitorul nu i-a ferit o cale pentru aplicarea măsurii de stimulare, în timp ce o sancțiune disciplinară este activă. Evident, în acest fel deținutul (condamnatul) devine dependent de administrația locului de detenție, care poate folosi acest drept în propriile interese, lipsind astfel deținutului (condamnatului) de orice dorință de a se schimba cumva în bine, întrucât acest lucru nu va fi încurajat în niciun fel de către administrația Penitenciarului.

Urmare a constatărilor detaliate supra vis-a-vis de circumstanțele faptice ale cazului dedus judecării concluzionăm, că aplicarea prevederilor alin. (7) art. 244 CERM și anume că „condamnatul sancționat disciplinar nu poate beneficia de o altă măsură de stimulare „înaintea celei de ridicare a sancțiunii disciplinare”, fără a fi posibilă aplicarea măsurilor de stimulare prevăzute de art. 243 alin.(1) CERM, până la stângerea sancțiunii disciplinare în termen de 1 (un) an, a se vedea prevederile art. 248 CERM, este ilegală și în viziunea apărării nu corespunde prevederilor articolelor 4; 7; 8; 16; 20; 21; 23; 26; 53 și 54 din Constituția RM, deoarece **în mod neproportional îngrădesc accesul la aplicarea măsurilor de stimulare condamnatului care dispune de o sancțiune disciplinară activă,** ceea ce înseamnă încălcarea dreptului fundamental referitor la egalitatea în drepturi a fiecărui deținut/condamnat în fața autorităților publice (administrației penitenciarului), ba mai mult, și prin prisma nediscriminării în drepturi a deținuților.

Cerere privind ridicarea excepției de neconstituționalitate:

La data de 02.10.2023, la etapa examinării plângerii înaintată în baza art. 473¹ Cod de procedură penală împotriva Penitenciarului nr. 17 – Rezina, în adresa instanței a parvenit cererea avocatului Aliona Dragomir în interesele deținutului Denis Russu, privind ridicarea excepției de neconstituționalitate într-o cauză penală, care are ca obiect examinarea unei contestații formulate împotriva actelor Administrației Naționale a Penitenciarelor privind refuzul în aplicarea măsurii de stimulare „mențiune” în privința condamnatului, expusă în baza prevederilor art. 244 alin. (7) Cod de Executare, având în vedere că sintagma „*condamnatul sancționat disciplinar nu poate beneficia de o altă măsură de stimulare înaintea celei de ridicare a sancțiunii disciplinare*”, se referă la o pretinsă putere discreționară a conducerii locului de detenție (administrației penitenciarului) de a refuza sau nu aplicarea măsurii de stimulare, or, directorul instituției penitenciare sau directorul ANP va aplica aceste dispoziții din Codul de Executare RM, mai exact atunci când va decide, unipersonal, referitor la situațiile de excepție, sau în cazurile când vor fi selectați persoanele privilegiate dintre deținuți, încălcând astfel drepturile altora.

De asemenea, această sintagmă, prin care „*condamnatul sancționat disciplinar nu poate beneficia de o altă măsură de stimulare înaintea celei de ridicare a sancțiunii disciplinare*”, prevăzută de alin. (7) din art. 244 al Codului de Executare, creează pentru persoană un șir de incertitudine, intrînd în contradicție cu principiul previzibilității, motiv pentru care sunt încălcate prevederile art. 16, 20, 21 și 54 din Constituție, **care garantează obligația statului de a oferi fiecărui condamnat, indiferent dacă dispune (sau nu dispune) de o sancțiune disciplinară activă, de a avea dreptul la aplicarea măsurii de stimulare**, dacă are o conduită regulamentară, participă în activități educative, culturale, de consiliere psihologică și asistență socială, de instruire școlară și formare profesională și etc.

Așadar, conform prevederilor art. 7 alin. (3) din Cod de procedură penală, *în cazul existenței incertitudinii cu privire la constituționalitatea legilor și a hotărârilor Parlamentului, a decretelor Președintelui RM, a hotărârilor și a ordonanțelor Guvernului, care urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei, instanța de judecată, din oficiu sau la cererea unui participant la proces, sesizează Curtea Constituțională pentru a se pronunța asupra constituționalității acestora.*

Totodată, în baza alin. (3¹) „la ridicarea excepției de neconstituționalitate și la sesizarea Curții Constituționale, instanța de judecată nu este în drept să se pronunțe asupra temeiniciei sesizării sau asupra conformității normelor contestate cu prevederile Constituției, limitându-se la verificarea întrunirii următoarelor condiții: a) obiectul excepției intră în categoria actelor prevăzute la art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituție; b) excepția este ridicată de către una dintre părți sau de reprezentantul acesteia ori de către instanța de judecată din oficiu; c) prevederile contestate urmează a fi aplicate în procesul judecării cauzei; d) nu există o hotărâre anterioară a Curții Constituționale având ca obiect prevederile contestate.

Alin. (3²) Ridicarea excepției de neconstituționalitate se dispune în termen de 5 zile prin încheiere care nu se supune niciunei căi de atac și care nu afectează continuarea examinării în fond a cauzei. Însă, până la pronunțarea Curții Constituționale asupra excepției de neconstituționalitate, dezbaterile judiciare se suspendă, cu excepția examinării demersurilor privind măsurile procesuale de constrângere. Instanța de

judecată este obligată să sesizeze Curtea Constituțională în termen de 5 zile de la data emiterii încheierii.

În această ordine de idei, menționez că în baza art. 2 Cod de procedură penală, (1) Procesul penal se reglementează de prevederile Constituției Republicii Moldova, de tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte și de prezentul cod. (2) Principiile generale și normele dreptului internațional și ale tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte constituie elemente integrante ale dreptului procesual penal și nemijlocit dau naștere drepturilor și libertăților omului în procesul penal. (3) *Constituția Republicii Moldova are supremație asupra legislației procesuale penale naționale.* Nici o lege care reglementează desfășurarea procesului penal nu are putere juridică dacă este în contradicție cu Constituția.

De asemenea, trebuie de menționat că „Excepție de neconstituționalitate” constituie mijlocul procedural pentru realizarea accesului cetățeanului, în calitate de titular al drepturilor și libertăților fundamentale privind controlul constituționalității actelor normative. Și aceasta se poate realiza numai în caz în care norma prezumată a fi neconstituțională urmează să fie aplicată la litigiul judiciar și este implicată persoana respectivă.

Iar, potrivit art. 4 alin.(1) din Constituție, Curtea Constituțională are obligația se interpreta și aplica dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate internaționale la care Republica Moldova este parte. Prin normele execuțional-penale, legislatorul a urmărit instituirea unui complex echitabil care reglementează modul și condițiile executării pedepsei, determină mijloacele de corijare a condamnaților, stabilește modul de executare a măsurilor de siguranță și preventive, avînd drept scop protecția drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanei, precum și acordarea de ajutor condamnaților la adaptarea lor socială.

Or, administrația locului de detenție, care aplică normele execuțional-penale, este obligată să activeze în baza principiilor legalității, democratismului, umanismului, respectării drepturilor, libertăților și demnității umane, egalității condamnaților în fața legii, diferențierii, individualizării și planificării executării pedepselor penale, aplicării raționale a mijloacelor de corijare a condamnaților și stimulării comportamentului respectuos față de lege.

Conform art. 165 alin. (3), (4) din Codul de Executare, „Legislația execuțional-penală se aplică în conformitate cu Constituția Republicii Moldova și cu tratatele internaționale la care Republica Moldova este parte. Dacă există neconcordanțe între reglementările tratatelor internaționale în domeniul drepturilor și libertăților fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și prevederile prezentului cod, prioritate au reglementările tratatelor internaționale. Dacă, în procesul aplicării prevederilor prezentului cod sau a actelor normative adoptate în conformitate cu acesta, se constată că norma juridică ce urmează a fi aplicată contravene prevederilor Constituției și este expusă într-un act juridic care poate fi supus controlului constituționalității, organul care a constatat acest fapt sesizează Curtea Constituțională în modul stabilit de lege.”

Potrivit art. 134 din Constituție, Curtea Constituțională este unica autoritate de jurisdicție constituțională în Republica Moldova care garantează supremația Constituției, asigură realizarea principiului separării puterii de stat în putere legislativă,

putere executivă și putere judecătorească și garantează responsabilitatea statului față de cetățean și a cetățeanului față de stat.

O lege sau un alt act normativ, legitim adoptat de organele de resort, poate fi supus controlului constituționalității conform art. 135 din Constituția RM, potrivit căruia Curtea Constituțională exercită, la sesizare, controlul constituționalității legilor și altor actelor normative.

Totodată, rezultă că norma de drept, asupra constituționalitate se solicită a fi verificată, urmează a fi aplicată la soluționarea plângerei penale, or, cercetând cu maximă diligență materialele prezentate în adresa instanței, notăm că dosarul respectiv conține mai multe elemente susceptibile, să o facă să ajungem la o altă concluzie în prezenta cauză.

IV. EXPUNEREA PRETINSELOR ÎNCĂLCĂRI ALE CONSTITUȚIEI, PRECUM ȘI A ARGUMENTELOR ADUSE ÎN SPRIJINUL ACESTOR AFIRMAȚII:

Conform punctul 601 lit. a) din Statutul executării pedepsei de către condamnați, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 583 din 26 mai 2006, „**sancțiunile disciplinare pot fi stinse înainte de termen, dar nu mai devreme de 6 luni din data sancționării, doar în calitate de măsură de stimulare.** Stingerea sancțiunii disciplinare în calitate de măsură de stimulare, pentru cazurile în care deținutul are mai multe sancțiuni nestinse, se efectuează în ordinea aplicării lor.”

Totodată, conform art. 243 alin. (1) Cod de executare, „Condamnatului care are o conduită regulamentară, care participă și dă dovadă de stăruință în muncă sau este implicat în activități educative, culturale, de consiliere psihologică și asistență socială, de instruire școlară și formare profesională îi pot fi aplicate următoarele măsuri de stimulare: a) ridicarea înainte de termen a unei sancțiuni disciplinare; b) mențiuni; c) permisiunea de a avea convorbiri telefonice suplimentare; d) suplimentarea dreptului de a primi colete, pachete cu provizii și banderole; e) suplimentarea dreptului la întrevederi de scurtă și de lungă durată.”

Iar, în baza art. 244 alin. (5), (6), (7) din Codul de executare, „Condamnatului i se poate stinge înainte de termen câte o singură sancțiune disciplinară aplicată anterior. Stingerea sancțiunilor disciplinare înainte de termen are loc în ordinea cronologică aplicării lor. Ridicarea unei sancțiuni disciplinare, în calitate de măsură de stimulare, se aplică condamnaților care întrunesc cerințele art. 243 alin.(1) din prezentul cod. **Condamnatul sancționat disciplinar nu poate beneficia de o altă măsură de stimulare înaintea celei de ridicare a sancțiunii disciplinare.**”

Așadar, norma vizată nu prevede aplicarea altei măsurii de stimulare înainte de termen, prevăzute de lit. b), c), d) și e) din alin. (1) al art. 243 CE, **astfel, fără a lăsa nicio alegere persoanei sancționate**, chiar și în ciuda faptului că, în acest moment sancțiunea disciplinară activă este atacată în instanța de judecată și nu există o decizie definitivă cu privire la aceasta și evident că, va folosi dreptul de a înlocui măsură de stimulare cu rambursarea anticipată privind „ridicarea înainte de termen a unei sancțiuni disciplinare” – este o soluție pripită și irațională, or, dacă instanța de judecată recunoaște o abatere disciplinară ca fiind ilegală și o anulează, condamnatul nu se va mai putea returna măsura de stimulare pierdută.

Totodată, în cazul în care condamnatul refuză să recunoască abatere disciplinară, inclusiv prin depunerea plângerii în adresa instanței judecătorești, cât și refuză stângerea sancțiunii disciplinare înainte de termen prin ridicarea unei sancțiuni disciplinare în calitate de măsură de stimulare, **condamnatul sancționat nu poate beneficia de o altă măsură de stimulare în decursul unui an de la data executării ultimei sancțiuni disciplinare** (art. 248 Cod de executare), ceea ce s-a oferit Administrației Naționale a Penitenciarelor dreptul privind interpretarea dubioasă a acestor normelor juridice, pune la îndoială soluția administrației și poate duce, de asemenea, **la abuzul în serviciu**, încălcând interesele și drepturile condamnaților privind aplicarea măsurilor de stimulare la etapă examinării contestației împotriva deciziei de sancționare în instanța de judecată.

Apreciem că problema ridicată în prezenta cauză, constă și în verificarea conformității normei din articolul 244 alin. (7) din Codul de Executare **cu principiul certitudinii juridice**.

Or, potrivit jurisprudenței Curții Europene, în virtutea principiului certitudinii juridice, statul trebuie să respecte și să aplice într-o manieră previzibilă și coerentă legile pe care le-a adoptat, iar dispozițiile legale trebuie să fie accesibile publicului destinat și redactate cu suficientă claritate (*a se vedea* cauza Broniowski v. Polonia, 22 iunie 2004, § 184).

Cu privire la exigențele calității legii, menționez că, exigențele preeminenței dreptului presupun, inter alia, asigurarea legalității și a certitudinii juridice (Raportul privind preeminența dreptului, adoptat de Comisia de la Veneția la cea de-a 86 sesiune plenară, 2011, § 41).

În acest sens, art. 23 alin. (2) din Constituție implică adoptarea de către legislator a unor legi accesibile, previzibile și **care oferă garanții împotriva abuzurilor**.

Condiția accesibilității presupune ca textele de lege să poată fi cunoscute de către destinatari. **Orice persoană trebuie să poată dispune de informații privind normele juridice aplicabile într-un caz concret** (Khlyustov v. Rusia, 11 iulie 2013, § 68).

Accesibilitatea legii are în vedere aducerea la cunoștința publică a actelor normative și intrarea în vigoare a acestora, care se realizează în baza articolului 76 din Constituție, legea publicându-se în Monitorul Oficial.

La rândul ei, condiția previzibilității este îndeplinită atunci când îi permite persoanei – în caz de necesitate, cu o asistență juridică adecvată – să prevadă, într-o măsură rezonabilă în circumstanțele cauzei, consecințele pe care le poate avea o anumită conduită (*a se vedea* Gestur Jónsson și Ragnar Halldór Hall v. Islanda, 30 octombrie 2018, § 88; Berardi).

De asemenea, legea trebuie să precizeze cu suficientă claritate întinderea și modurile de exercitare a puterii de apreciere a autorităților în domeniul respectiv, ținând cont de scopul legitim urmărit (Sissanis v. România, 25.01.2007, § 66).

O putere discreționară care nu este delimitată, chiar dacă face obiectul controlului judiciar din punct de vedere formal, nu trece de testul previzibilității (HCC nr. 28 din 23 noiembrie 2015, § 61). La elaborarea unui act normativ, legislatorul trebuie să respecte normele de tehnică legislativă pentru ca acesta să corespundă exigențelor calității, i.e. accesibilitatea și previzibilitatea (HCC nr.6 din 19 martie 2019, § 39).

**V. PREVEDERI RELEVANTE DIN HOTĂRÂREA CURȚII
CONSTITUȚIONALE nr. 2 din 09.02.2016 PENTRU
INTERPRITAREA art. 135 alin. (1) lit. a) și g) din CONSTITUȚIA RM:**

În temeiul hotărârii menționate, Curtea Constituțională a hotărât:

În sensul art. 135 alin.(1) lit. a) și g) coroborat cu art. 20, 115, 116 din Constituție:

În cazul existenței incertitudinii privind constituționalitatea Legilor, Hotărârilor a Parlamentului, decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze aflate pe rolul său, instanța este obligată să sesizeze Curtea Constituțională;

- Excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată în fața instanței de judecată de către oricare dintre părți sau de reprezentantul acesteia, precum și de instanța de judecată din oficiu;

- Sesizarea privind controlul constituționalității unor norme ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze se prezintă direct Curții Constituționale de către judecătorii sau complete de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, Curților de Apel și judecătoriilor, pe rolul cărora se află cauza;

- Judecătorul ordinar nu se pronunță asupra temeiniciei sesizării sau conformității cu Constituția a normelor contestate, limitându-se exclusiv la verificarea următoarelor condiții: 1) obiectul excepției intră în categoria actelor cuprinse la art. 135 alin. (1) lit. a) din Constituția; 2) excepția este ridicată de către una dintre părți sau de reprezentantul acesteia, sau indică că este ridicată de către instanța de judecată din oficiu; 3) prevederile contestate urmează a fi aplicate la soluționarea cauzei; 4) nu există o hotărâre anterioară a Curții având ca obiect prevederile contestate.

Până la adoptarea de către Parlament a reglementărilor în executarea hotărârii, sesizării privind excepția de neconstituționalitate se prezintă Curții Constituționale de către judecătorii/ completele de judecată din cadrul Curții Supreme de Justiție, Curților de Apel, judecătoriilor pe rolul cărora se află cauza, în temeiul aplicării directe a art. 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituția Republicii Moldova.

**VI. LEGISLAȚIA PERTINENTĂ.
PREVEDERI RELEVANTE DIN CONSTITUȚIA REP. MOLDOVA:**

Prevederi relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 16 alin. (2)

Egalitatea

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sînt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

Articolul 20 alin. (1)

Accesul liber la justiție

(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

Articolul 21

Prezumția nevinovăției

Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată pînă cînd vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.

Articolul 23 alin. (1)-(2)

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

- (1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.
- (2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.

Articolul 26 alin. (1)-(2)

Dreptul la apărare

- (1) Dreptul la apărare este garantat.
- (2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

Articolul 53 alin. (1)

Dreptul persoanei vătămate de o autoritate publică

- (1) Persoana vătămată într-un drept al său de o autoritate publică, printr-un act administrativ sau prin nesoluționarea în termenul legal a unei cereri, este îndreptățită să obțină recunoașterea dreptului pretins, anularea actului și repararea pagubei.

Articolul 54

Restrîngerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

- (1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului. (2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrîngeri decît celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sînt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției. (3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrîngerea drepturilor proclamate în articolele 20-24. (4) Restrîngerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

Prevederile relevante ale Codului de executare, adoptat prin Legea nr. 443 din 24 decembrie 2004, sunt următoarele:

Articolul 243

Măsurile de stimulare aplicate condamnaților

„ (1) Condamnatului care are o conduită regulamentară, care participă și dă dovadă de stăruință în muncă sau este implicat în activități educative, culturale, de consiliere psihologică și asistență socială, de instruire școlară și formare profesională îi pot fi aplicate următoarele măsuri de stimulare:

- a) ridicarea înainte de termen a unei sancțiuni disciplinare;

- b) mențiune;
- c) permisiunea de a avea convorbiri telefonice suplimentare;
- d) suplimentarea dreptului de a primi colete, pachete cu provizii și banderole;
- e) suplimentarea dreptului la întrevederi de scurtă și de lungă durată.

[...].”

Articolul 244

Procedura aplicării măsurilor de stimulare

„[...]

(5) Condamnatului i se poate stinge înainte de termen câte o singură sancțiune disciplinară aplicată anterior. Stingerea sancțiunilor disciplinare înainte de termen are loc în ordinea cronologică aplicării lor.

(6) Ridicarea unei sancțiuni disciplinare, în calitate de măsură de stimulare, se aplică condamnaților care întrunesc cerințele art. 243 alin.(1) din prezentul cod.

(7) Condamnatul sancționat disciplinar nu poate beneficia de o altă măsură de stimulare înaintea celei de ridicare a sancțiunii disciplinare.

(8) Directorul al Administrației Naționale a Penitenciarelor **poate** dispune, în situații temeinic justificate, anularea stimulării acordate de către șeful instituției penitenciare. ”

Articolul 248

Stingerea sancțiunilor disciplinare

„ (1) Sancțiunile disciplinare se sting dacă în decursul unui an de la data executării ultimei sancțiuni disciplinare condamnatului nu i se aplică o nouă sancțiune, condamnatul fiind considerat nesancționat.

[...].”

Prevederile relevante ale „Statutului executării pedepsei de către condamnați”, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 583 din 26 mai 2006, sunt următoarele:

Secțiunea a 52-a

Măsurile de stimulare și sancțiunile disciplinare aplicate deținuților

Punctul 585.

Șeful penitenciarului sau persoana care asigură interimatul funcției pot aplica față de deținuți, în funcție de comportamentul acestora în penitenciare, măsuri de stimulare și sancțiuni disciplinare.

Punctul 601

Sancțiunile disciplinare pot fi stinse sau anulate:

a) stinse:

dacă în decursul unui an de la data executării ultimei sancțiuni disciplinare nu a fost aplicată o nouă sancțiune;

înainte de termen, dar nu mai devreme de 6 luni din data sancționării, doar în calitate de măsură de stimulare. Stingerea sancțiunii disciplinare în calitate de măsură de stimulare, pentru cazurile în care deținutul are mai multe sancțiuni nestinse, se efectuează în ordinea aplicării lor;

b) anulate:

prin hotărîrea definitivă a instanței de judecată;

prin decizia directorului Administrației Naționale a Penitenciarelor;

Substituit prin HG869 din 05.09.18, MO366-376/28.09.18 art.966

prin Încheierea judecătorului de instrucție;

în cazul efectuării controlului departamental realizat în conformitate cu prevederile art. 178 din Codul de executare.

Regulamentul privind modul și condițiile de aplicare a sancțiunilor disciplinare, a măsurilor de stimulare și de ținere a registrelor de evidență în cadrul procedurii disciplinare aprobat prin Ordinul ANP nr. 551 din 24.12.2020

Capitolul II

Procedura de aplicare a măsurilor de stimulare

pct. 4 În privința deținuților pot fi aplicate măsurile de stimulare prevăzute în art. 243 alin. (1) din Codul de executare.

pct. 5 Măsurile de stimulare pot fi aplicate dacă persoana deținută întrunește cel puțin una din condițiile prevăzute în art. 243 alin. (1) din Codul de executare.

[...]

pct. 7 Temei pentru aplicarea măsurii de stimulare poate servi demersul personalului penitenciar sau propunerile adresate de membrii societății civile (profesor, agent economic, etc.), conducerii instituției penitenciare, cu indicarea detaliată a faptelor pentru care se propune aplicarea măsurii de stimulare.

[...]

pct. 17 Deținutul sancționat disciplinar nu poate beneficia de o altă măsură de stimulare înaintea celei de ridicare a sancțiunii disciplinare.

[...]

pct. 24 Numărul stimulărilor aplicate nu este limitat, însă instituția penitenciară va ține cont de gradul de influență a fiecăreia măsuri de stimulare pentru preluarea și menținerea comportamentului pro-social al deținuților.

Prevederile relevante ale Convenției Europene a Drepturilor Omului, ratificată de Republica Moldova la 01.02.1998:

Articolul 6

Dreptul la un proces echitabil

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea cauzei sale în mod echitabil, în mod public și în termen rezonabil, de către o instanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa.”

Articolul 17

Interzicerea abuzului de drept

„Nicio dispoziție din prezenta Convenție nu poate fi interpretată ca autorizând unui stat, unui grup sau unui individ, un drept oarecare de a desfășura o activitate sau de a îndeplini un act ce urmărește distrugerea drepturilor sau libertăților recunoscute de prezenta Convenție, sau de a aduce limitări acestor drepturi și libertăți, decât cele prevăzute de această Convenție”.

VII. EXPUNEREA CERINTELOR AUTORULUI SESIZĂRII:

Autorul sesizării consideră că sunt întrunite condițiile, menționate în Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 09.02.2016 pentru interpretarea art. 135 alin. (1) lit. a) și lit. g) din Constituția Republicii Moldova.

Prin prezenta sesizare se solicită verificarea corespunderii constituționalității dispozițiilor art. 244 alin. (7) din Cod de Executare, cu prevederile art. 16, 20, 21, 23, 26, 53 și 54 din Constituție.

Un prim aspect care urmează a fi verificat de Înalță Curte se referă la analiza coliziunii dispozițiilor alin. (7) al art. 244 din Codul de Executare RM, prin care *„condamnatul sancționat disciplinar nu poate beneficia de o altă măsură de stimulare înaintea celei de ridicare a sancțiunii disciplinare”*, prin prisma ale art. 16 și 54 din Constituția Republicii Moldova, or, la adoptarea normei în cauză legiuitorul nu a ținut cont de eventuală limitare prevăzută de art. 16 alin. (2) *Egalitate* în coroborare cu art. 54 alin. (4) *Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți* din Constituția RM, prin care toți condamnații sînt egali în fața legii și administrației penitenciarului și nici o lege nu poate îngreuna accesul la aplicare măsurilor de stimulare, iar restrîngerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.

În același timp, este foarte ciudat că condamnatului nu i se acordă niciun drept de a alege, și anume, alegerea se limitează la o singură decizie, ceea ce este convenabil doar administrației locului de detenție, deoarece dacă instanța de judecată în viitor anulează sancțiunea ca ilegală, atunci nu există nicio bază legală pentru a recâștiga dreptul de a implementa măsurii de stimulare. La urma urmei, depunând o cerere la comisia penitenciară privind ridicarea înainte de termen a sancțiunii disciplinare, tocmai cu înlocuirea unei măsuri de stimulare, de fapt, condamnatul recunoaște încălcarea cu propria sa mână și este gata să facă concesii administrației, doar de dragul a oportunității de a rambursa sancțiunea aplicată înainte de termen, astfel încât în viitor să poată beneficia de o altă măsură de stimulare.

Un alt aspect care trebuie analizat este problema și modul privind stîngerea sancțiunilor disciplinare, deoarece conform prevederilor art. 248 alin. (1) CE RM, *„Sancțiunile disciplinare se sting dacă în decursul unui an de la data executării ultimei sancțiuni disciplinare condamnatului nu i se aplică o nouă sancțiune, condamnatul fiind considerat nesancționat.”*

Așadar, din situația condamnatului Denis Russu reiese că numitul nu poate beneficia de nici o măsură de stimulare până la stîngerea sancțiunii disciplinare nr. 329 aplicată la data de 30.08.2022, adică până la 30.08.2023, neținând la fapta că prima ședința de examinare a recursului în fața Colegiului penal al Curții de Apel Chișinău, depusă împotriva încheierii judecătorești din 01.02.2023, prin care instanța a menținut fără modificări, ca legal emisă, decizia șefului penitenciarului din 30.08.2022, a fost preconizată pentru data de 02.10.2023, adică peste 2 (două) luni după stîngerea sancțiunii disciplinare în baza prevederile art. 248 Cod de executare, dar conform situației actuale, examinarea cauzei la instanța de apel a fost amînată pentru data de 15.01.2024, fiind redistribuit altui judecător.

Totodată, trebuie de menționat că condamnatul Denis Russu respinge fapta imputată pentru care a fost sancționat disciplinar la 30.08.2022, iar în baza art. 21 din Constituție RM, „Orice persoană acuzată de un delict este prezumată nevinovată până când vinovăția sa va fi dovedită în mod legal, în cursul unui proces judiciar public, în cadrul căruia i s-au asigurat toate garanțiile necesare apărării sale.”, necatând la fapta că, despre aplicarea sancțiunii, aceste mențiunile deja au fost introduse în Sistemul informațional automatizat „Registrul persoanelor reținute, arestate și condamnate” și în Programul individual de executare a pedepsei al deținutului.

Astfel, prin reglementarea expusă de legiuitor, din Secțiunea a 5-a (de la art. 242¹ până la art. 248¹ din Cod de Executare), dacă condamnatul refuză să recunoască abatere disciplinară, inclusiv prin depunerea plângerii în adresa instanței judecătorești, cât și refuză stângerea sancțiunii disciplinare înainte de termen prin ridicarea unei sancțiuni disciplinare în calitate de măsură de stimulare, condamnatul sancționat nu poate beneficia de nici o măsură de stimulare înaintea celei „de ridicare înainte de termen a sancțiunii disciplinare”, ceea ce se referă la o „pretinsă putere discreționară” a conducerii locului de detenție, or, în cazul condamnaților care sunt incomod pentru administrație, o astfel de persoană poate fi sancționată la fiecare 12 luni, ceea ce nu-i dă nicio șansă sau drept de a beneficia o măsură de stimulare până la sfârșitul termenului executării pedepsei, și, în consecință, doar sancțiunile disciplinare vor apărea în dosarul personal al condamnatului.

În acest caz, orice instanță care ia în considerare caracteristicile unui condamnat, se va referi numai la prezența sancțiunilor disciplinare și nu va ajunge niciodată la o concluzie cu privire la comportamentul „pozitiv” al deținutului, iar el va fi întotdeauna asociat ca o persoană care nu respectă regimul de detenție.

În final, considerăm că, prin reglementarea respectivă pentru care se solicită ridicarea excepției de neconstituționalitate, legiuitorul a neglijat normele tehnicii legislative, permițând administrației locului de detenție (unilateral) să decidă privind aplicarea sau refuzul în aplicarea măsurii de stimulare, dacă persoană are la moment actual o sancțiune activă.

Dar, în același timp, dacă sancțiunea disciplinară este activă în decursul unui an, condamnatul sancționat disciplinar nu poate beneficia de o altă măsură de stimulare înaintea celei „de ridicare a sancțiunii disciplinare înainte de termen peste 6 luni”, necatând la fapta că sancțiunea a fost atacată la instanță de judecată și nu a fost pronunțată decizie definitivă.

Aladar, **legiuitorul nu a prevăzut modul și condițiile de „excepție”**, când condamnatul poate se pretinde la aplicarea măsurii de stimulare în decursul unui an de la data executării ultimei sancțiuni disciplinare, adică până la stângerea sancțiunii disciplinare, dacă dă dovadă de stăruință în muncă sau este implicat în activități educative, culturale, de consiliere psihologică și asistență socială, de instruire școlară și formare profesională. Astfel, prevederile contestate, „nu îndeplinesc standardul previzibilității legii.” Iar, conform art. 23 alin. (2) din Constituția RM, statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle.

VIII. DECLARAȚIA ȘI SEMNĂTURILE:

Declar pe onoare că informațiile
în prezentul formular sunt exacte.

avocat Aliona Dragomir _____
cet. Denis Russu _____

Russu Denis

Încheiere

19 octombrie 2023

or.Rezina

Judecătoria Orhei sediul Rezina, Republica Moldova,
Instanța avînd în componență: președinte de ședință, judecător desemnat cu atribuții
ale judecătorului de instrucție, Ivan PARII

Grefier Corina Cebotari

Cu participarea:

Condamnatului Russu Denis

Avocatului Aliona Dragomir

Reprezentantul Penitenciarului nr. 17 Rezina, Bulhac Ghenadie

examinînd în ședință judiciară plîngerea avocatului Aliona Dragomir în interesele
condamnatului Russu Denis, în baza art. 473/1 Cod de procedură penală, prin care
se contestă răspunsul administrației penitenciarului nr. 17 Rezina, prin care au fost
respinse cererile privind aplicarea măsurii de stimulare "mențiune" în privința
condamnatului Russu Denis,

a constatat:

Pe rolul instanței de fond se află spre examinare cauza nominalizată supra.

Obiect al examinării constituie contestarea răspunsului administrației
penitenciarului nr. 17 Rezina, prin care au fost respinse cererile privind aplicarea
măsurii de stimulare "mențiune" în privința condamnatului Russu Denis.

Esența conflictului constă în faptul că condamnatul Russu Denis a solicitat
administrației penitenciarului nr. 17 Rezina, aplicarea față de el a măsurii de
stimulare "mențiune". Prin răspunsul administrației Penitenciarului nr. 17 Rezina
din 19.09.2022, condamnatul a fost informat că în privința sa nu poate fi aplicată
măsura de stimulare solicitată, prevăzută de art. 243 alin. (1) lit. b) Cod de
executare, pe motiv că potrivit art. 244 alin. (7) al aceluiași act normativ,
condamnatul sancționat disciplinar nu poate beneficia de o altă măsură de stimulare
înaintea celei de ridicare a sancțiunii disciplinare. Astfel, luînd în considerație faptul
că anterior, față de Russu Denis, la 30.08.2022, a fost aplicată sancțiunea
disciplinară "suspendarea dreptului la întrevederi de scurtă și lungă durată pe o
perioadă de 30 zile", condamnatului i s-a refuzat în solicitare.

În cadrul ședinței de judecată din 02.10.2023, condamnatul și reprezentantul
său, avocatul Aliona Dragomir, au solicitat instanței sesizarea Curții Constituționale
a RM, în vederea exercitării controlului constituționalității prevederilor art. 244 alin.
(7) Cod de executare. Au explicat că textul sesizării privind excepția de
neconstituționalitate a prevederilor art. 244 alin. (7) Cod de executare, îl v-or
expedia ulterior în adresa instanței. Reprezentantul penitenciarului nr. 17 Rezina,
Ghenadie Bulhac a lăsat soluția la discreția instanței.

La 18.10.2023, prin intermediul cancelariei Judecătoria Orhei sediul Rezina,
a parvenit sesizarea formulată de condamnatul Russu Denis și avocatul Aliona
Dragomir privind ridicarea excepției de neconstituționalitate, ce are ca obiect
controlul constituționalității alin. (7) al art. 244 al Codului de executare, ce prevede

”Condamnatul sancționat disciplinar nu poate beneficia de o altă măsură de stimulare înaintea celei de ridicare a sancțiunii disciplinare”.

În viziunea condamnatului și a avocatului, alin.(7) al art. 244 Cod de Executare vine în contradicție cu art. 16, 20, 21, 23, 26, 53 și 54 din Constituția RM.

Condamnatul și avocatul au solicitat expedierea sesizării adresate, Curții Constituționale a RM.

Instanța de judecată atestă că excepția de neconstituționalitate reprezintă o procedură de inițiere de către instanțele ordinare de judecată, la inițiativa părților sau din oficiu, a controlului conformității unei legi sau a unui alt act normativ, cu normele constituționale, în cazul în care există incertitudinii privind constituționalitatea legilor, hotărârilor Parlamentului decretelor Președintelui Republicii Moldova, hotărârilor și ordonanțelor Guvernului, ce urmează a fi aplicate la soluționarea unei cauze aflate pe rolul instanței de judecată.

Potrivit articolului 135 alin. (1) din Constituție, Curtea Constituțională exercită controlul constituționalității: a) legilor și hotărârilor Parlamentului; b) decretelor Președintelui Republicii Moldova; c) hotărârilor și ordonanțelor Guvernului. Excepția de neconstituționalitate poate fi ridicată de către instanța de judecată din oficiu, care, respectând principiul supremației Constituției, nu este în drept să aplice o normă în privința căreia există incertitudini de constituționalitate sau de către părțile în proces, inclusiv reprezentanții acestora, drepturile și interesele cărora pot fi afectate prin aplicarea unei norme neconstituționale la soluționarea cauzei.

La caz, instanța de judecată constată că obiectul excepției se încadrează în categoria actelor prevăzute de art.135 alin.(1) lit.a) și c) din Constituție, excepția este ridicată de către o parte în proces, anterior Curtea nu s-a mai expus pe marginea unui atare obiect, iar prevederile contestate sunt aplicabile soluționării cauzei.

În aceste condiții, instanța de judecată consideră întemeiată cererea avocatului Aliona Dragomir și a condamnatului Russu denis, dând curs acesteia.

În conformitate cu prevederile art.41 și 342 din Codul de procedură penală, instanța de judecată

dispune

Admite cererea condamnatului Russu Denis și a avocatului Aliona Dragomir și transmite Curții Constituționale spre examinare sesizarea privind controlul constituționalității alin.(7) art. 244 al Codului de Executare.

Încheierea este definitivă.

**Președintele ședinței,
Judecătorul**

Ivan Parii